

Джейн Остін

Гордість
і упередженість

Харків
«ФОЛІО»
2024

РОЗДІЛ I

Загальноновизнаною істиною є те, що одинак — та ще й при grubеньких грошах — неодмінно мусить прагнути одружитися.

Хоч як би мало було відомо про почуття та погляди такого чоловіка, коли він уперше з'являється на новому місці, ця істина настільки міцно сидить у головах навколишніх родин, що на новоприбулого дивляться як на законну власність тієї чи іншої дочки.

— Мій дорогоцінний містере Беннет, — якось звернулася дружина до свого чоловіка, — ви чули, що Недерфілд-Парк нарешті здається в найми?

Містер Беннет відповів, що не чув.

— А він-таки здається в найми, — знову мовила вона, — бо місіс Лонг щойно там була і все мені про це розповіла. Містер Беннет промовчав.

— Невже вам нецікаво, хто найняв його?! — нетерпляче вигукнула його дружина.

— Ви якраз хотіли про це розповісти, тож я не заперечую.

Його слова прозвучали як заохочення.

— Так от знайте, любий мій, що — за словами місіс Лонг — Недерфілд винайняв якийсь багатий молодий чоловік з північної Англії. Він приїхав у понеділок у фаєтоні, запряженому четвериком, щоб обдивитись; і це місце настільки йому сподобалося, що він тут же про все домовився з містером Морісом: вселитися до Михайлового дня і прислати туди когось із слуг до кінця наступного тижня.

— А як його звуть?

— Бінглі.

— Він одружений чи одинак?

— Ой, та, звичайно ж, одинак, любий мій! Одинак із великим статком: чотири чи п'ять тисяч на рік. Для наших дівчаток це просто знахідка!

— Не розумію, до чого тут вони?

— Вельмишановний містере Беннет, — відказала його дружина. — Ви мене просто вражаєте вашою нетямущістю! Невже незрозуміло, що я думаю про його одруження з однією з них?

— А він що — має намір одружитись і осісти тут?

— Намір? Дурниці! До чого тут це! Але цілком може статися, що він покохає когось із них, тож вам неодмінно треба зробити йому візит, як тільки він з'явиться.

— Я не бачу для цього слушного приводу. Чому б не з'їздити вам та дівчатам без мене, а може, взагалі нехай їдуть самі — і це було б навіть краще, бо ви такі ж гарні, як і вони, і з усього товариства містер Бінглі обере саме вас.

— Любий мій, ви мені лестите. *Колись* я дійсно була гарною, але тепер ні на що екстраординарне я не претендую. Коли у жінки п'ятеро дорослих дочок, то їй не слід перейматися власною красою.

— Гай-гай, у таких випадках жінкам уже зазвичай *нічим* перейматися.

— Але, голубе мій, чому б вам дійсно не сходити в гості до містера Бінглі, коли він тут з'явиться?

— Та кажу ж вам — немає приводу.

— Але ж подумайте про наших дочок. Лиш увявіть собі, як вдало можна було б прилаштувати одну з них! Сер Вільям і леді Лукас підуть неодмінно саме з цього приводу, бо інакше, ви ж знаєте, — вони не роблять візитів новоприбулим. Ви просто мусите піти, бо як же ми зможемо побувати там, якщо там не побуваєте *ви*?

— Не перебільшуйте. Не сумніваюся, що містер Бінглі й так буде радий вас бачити; а я ж надішлю йому з вами записку, в якій висловлю мою радісну згоду з його бажанням

одружитися з тією з наших дівчат, яка сподобається йому найбільше, хоча я просто не зможу не замовити декілька добрих слів за мою маленьку Ліззі.

— Сподіваюся, що нічого такого ви не зробите. Чим вона краща за інших? Вродою їй далеко до Джейн, а веселою вдачею — далеко до Лідії. Та ви чомусь завжди віддаєте перевагу саме їй.

— Вони не потребують рекомендацій, бо не мають нічого такого, що можна було б вихваляти, — відповів чоловік. — Усі вони дурноверхі та неосвічені — як і інші дівчата. Ліззі ж дещо кмітливіша за своїх сестер.

— Містере Беннет, як ви можете так зневажливо відзиватися про власних дітей? Чи вам просто подобається навмисне драгувати мене? Ви зовсім не поважаєте мої слабкі нерви.

— Серденько, ви неправильно мене зрозуміли. Ваші слабкі нерви викликають у мене надзвичайну повагу. Вони — мої давні друзі. Останні двадцять років я тільки й чую, як ви з теплою згадуєте про них.

— Ви просто не знаєте, як я страждаю!

— Однак я сподіваюся, що ви одужаєте і ще встигнете побачити, як сюди приїде сила-силенна молодиків із доходом чотири тисячі фунтів.

— Та нехай їх буде хоч двадцять — усе одно з цього ніякого пуття не буде, доки ви не відвідаєте їх.

— Даю вам слово, люба моя, що коли їх тут буде двадцять, то я неодмінно відвідаю їх усіх.

Містер Беннет являв собою настільки чудернацьке сполучення кмітливості, сарказму, стриманості й вередливості, що і двадцяти років подружнього життя не вистачило його дружині, аби сповна зрозуміти його характер. Її ж власний характер зрозуміти було не так важко. Вона являла собою жінку недалеко, малоосвічену і примхливу. Коли бувала чимось невдоволеною, то удавала, що в неї нервовий розлад. Справою свого життя вона вважала видання заміж своїх дочок; його вітхою — ходіння по гостях та плітки.

РОЗДІЛ II

Насправді ж містер Беннет із нетерпінням очікував приїзду містера Бінглі. Мав давній намір відвідати його, хоча вперто запевняв свою дружину, що робити цього не збирається; тож вона довідалася про це лише тоді, коли візит уже було зроблено. Про цей факт стало відомо таким чином. Спостереігаючи, як його друга дочка займається оздобленням свого капелюшка, містер Беннет раптом звернувся до неї з такими словами:

— Ліззі, сподіваюся, що містеру Бінглі це сподобається.

— Звідкіля нам знати, що *саме* сподобається містеру Бінглі, — незадоволено відповіла його дружина. — Ми ж до нього не збираємося.

— Але ж не забувайте, мамо, — сказала Елізабет, — що ми побачимося з ним на балу, а місіс Лонг обіцяла відрекондувати його нам.

— Я не вірю, що місіс Лонг вчинить щось таке. Їй самій треба двох племінниць заміж видати. Вона — егоїстична і нещира жінка, я її невисоко ставлю.

— І я теж, — мовив містер Беннет. — І я радий дізнатися, що ти не сподіваєшся на таку послугу з її боку.

Місіс Беннет не удостоїла його відповіддю, та не змогла стримати свого роздратування й почала шпетити одну з дочок.

— І чого ти так розкашлялася, Кітті?! Замокни, заради Бога! Пожалій хоч трохи мої нерви. Ти ж їх просто рвеш на шматки.

— Кітті кашляє без належної до вас поваги, — сказав її батько, — вона робить це явно невпопад.

— Можна подумати, що я роблю це для власного задоволення, — роздратовано відповіла Кітті.

— А коли має відбутися твій наступний бал, Ліззі?

— Через два тижні від завтрашнього дня.

— Ага, он воно як! — скрикнула її мати. — Але ж місіс Лонг повернеться лише за день до цього, тож виходить, що

вона не зможе нам його відрекомендувати, бо сама не встигне познайомитися з ним.

— Значить, моя люба, тепер у тебе з'явиться нагода відрекомендувати містера Бінглі своїй подрузі.

— Та ні, містере Беннет, це неможливо; я ж сама з ним не знайома; і чому ви дражнитесь, га?

— Віддаю належне вашій обачливості. Двотижнєве знайомство — то дійсно дуже мало. За два тижні не можна до пуття узнати людину. Але якщо цього не зробимо ми, то це зробить хтось інший; треба ж і місіс Лонг із її племінницями дати шанс, еге ж? Вона неодмінно сприйме це як вияв доброзичливості з нашого боку, тож якщо цей обов'язок не виконаєте ви, то його виконаю я.

Дівчата здивовано витріщилися на свого батька. А місіс Беннет тільки й спромоглася вичавити з себе:

— Це просто дурниця якась!

— Що ви хочете сказати вашим емоційним вигуком?! — скрикнув містер Беннет. — Ви вважаєте дурницею таку важливу процедуру, як знайомство?! Ось тут я з вами ніяк не можу погодитись. А ти що скажеш, Мері? Ти ж бо, наскільки мені відомо, — глибокодумна молода панна, ти читаєш розумні книжки й робиш із них нотатки.

Мері хотіла сказати щось дуже розумне, але не знала, як це зробити.

— Поки Мері збирає докупи свої думки, — продовжив він, — повернімося до містера Бінглі.

— Ваш містер Бінглі мені вже в печінках сидить, — скрикнула місіс Беннет.

— Дуже шкода таке чути; але чому ж ви раніше мені цього не сказали? Якби я знав про це сьогодні вранці, то не заходив би до нього. Вийшло недоречно, але я все ж таки зробив йому візит, і тепер вам ніяк не вдасться уникнути знайомства з ним.

Дами спочатку спантеличились, а потім прийшли у захват; саме на такий ефект містер Беннет і розраховував. Найемоційніше відреагувала на цю новину місіс Беннет, хоча потім,

коли вляглося перше радісне збурення, вона оголосила, що тільки цього і чекала.

— Це так мило з вашого боку, мій любий містере Беннет. Але я не сумнівалася, що, врешті-решт, мені вдасться-таки вас переконати. Я знала: ви так любите наших дівчаток, що неодмінно зав'яжете це знайомство. Ой, яка ж я рада! Ви так вдало пожартували, що пішли до нього сьогодні вранці, а нам розповіли про це лише зараз.

— Тепер, Кітті, — сказав містер Беннет, — можеш кахикати, скільки тобі забажається. — Сказавши це, він вийшов з кімнати, бо втомився від захоплених вигуків своєї дружини.

— Дівчатка, у вас такий прекрасний батько, — мовила вона, коли за ним зачинилися двері. — Навіть не знаю, як ви зможете віддячити йому за його доброту; якщо вже на те пішло, то не знаю, як я сама зможу йому віддячити. По правді кажучи, в нашому віці нові знайомства заводити нелегко, але заради вас ми готові на все. Лідіє, серденько, хоча ти і наймолодша, думаю, що на балу, який має відбутися, містер Бінглі обов'язково з тобою потанцює.

— Та нічого, — рішуче мовила Лідія. — Я його зовсім не боюся; я — наймолодша, але ж і найвища на зріст.

Решта вечора минула у здогадках стосовно того, наскільки швидко містер Бінглі зробить візит у відповідь, і у визначенні дня, коли його можна буде запросити на обід.

РОЗДІЛ III

Хоч як намагалася місіс Беннет, підтримувана своїми дочками, якомога більше розпитати свого чоловіка, вона так і не змогла витягнути з нього достатньо, щоб скласти якийсь більш-менш задовільне уявлення про містера Бінглі. Вони наскакували на нього з різних боків: ставили відверті запитання, робили хитрі припущення та приховані натяки; але він уміло їх уникав; і врешті-решт, їм довелося вдовольнитися другорядною інформацією, яку отримали від своєї сусідки —

пані Лукас. Її відомості були дуже позитивними. Добродію Вільяму містер Бінглі сподобався надзвичайно. Він був зовсім молодий, напрочуд вродливий, дуже приязний і — на додаток до всього цього — збирався прибути на запланований бал у товаристві своїх численних друзів. На краще годі було й сподіватися! Від любові до танців не так уже й далеко до кохання, тож сподівання на кохання містера Бінглі висловлювалися щонайсильніші.

— Якщо мені доведеться побачити, як одна з моїх дочок щасливо вийде заміж і житиме в Недерфілді, — сказала місіс Беннет своєму чоловікові, — а іншим поталанить вийти заміж так само гарно, то мені більше нічого й не залишатиметься бажати.

Через кілька днів містер Бінглі зробив містеру Беннету візит у відповідь і просидів із ним десять хвилин у його бібліотеці. Він мав надії, що його ошчасливлять зустріччю з дівчатами, про чію вроду чув уже багато; та зустрівся лише з їхнім батьком. Самим же дівчатам поталанило дещо більше, бо вони мали змогу розгледіти з вікна другого поверху, що на ньому був синій піджак і що приїхав він на вороному коні.

Невдовзі по тому його було запрошено на обід; і місіс Беннет уже обмірковувала, які ж страви, що зроблять честь її вмінню господарювати, вона подасть до столу, як надійшла відповідь, що змусила відкласти обід на невизначений термін. Наступного дня містеру Бінглі необхідно було побувати в місті, тому він ніяк не міг прийняти таке почесне запрошення; і далі в такому ж дусі. Місіс Беннет була прикро вражена. Вона не могла второпати — що це за справи такі могли з'явитись у нього в Лондоні, коли він лише вчора прибув до Гертфордшира; у неї виникли побоювання, що, може, він отак і живе — скаче з місця на місце і ніколи не осяде належним чином в Недерфілді. Пані Лукас дещо розвіяла її побоювання, висунувши ідею, що він поїхав до Лондона лише для того, щоб назбирати численне товариство для запланованого балу; незабаром поширилася чутка, що з собою містер Бінглі має привезти дванадцятьох дам і сімох кавалерів. Така кількість

дам стурбувала дочок містера Беннета; але за день до балу вони заспокоїлися, прочувши, що з ним із Лондона приїхало тільки шестеро людей — п'ятеро його сестер і двоюрідний брат. А коли прибуле товариство зайшло до кімнати для танців, то виявилось, що складається воно лише з п'яти осіб — містера Бінглі, двох його сестер, чоловіка старшої з них і ще одного молодика.

Містер Бінглі був гарний і виглядав шляхетно; він мав приємну зовнішність та невимушені, природні манери. Сестри його були жінками елегантними і модно вдягненими, у них відчувався певний шарм. Його зять, містер Герст, виглядав як джентльмен, але не більше того; однак приятель його, містер Дарсі, незабаром прикував увагу всіх присутніх у кімнаті своєю елегантною, високою статурою, гарними рисами обличчя, шляхетною зовнішністю, а ще — чуткою про свої десять тисяч фунтів на рік, що поширилася кімнатою відразу ж, як він до неї зайшов. Чоловіки в один голос заявили, що він виглядає як справжній мужчина, дами ж проголосили, що він навіть гарніший за містера Бінглі; піввечора його споглядали із надзвичайним захватом, аж доки його манери не викликали загальний осуд; у результаті хвиля його популярності покотилась у зворотному напрямку. Виявилось, що він бундючний, що вважає себе вищим за оточуюче товариство, все викликало в нього лише роздратування; тепер його не міг урятувати навіть великий маєток у Дербіширі: зійшлися на тому, що обличчя в нього відразливе й неприємне і що ні в яке порівняння зі своїм другом він іти не може.

Містер Бінглі незабаром перезнайомився з усіма головними особами, що були присутні на балу; був він жвавим і невимушеним, не пропустив жодного танцю, висловлював незадоволення, що бал закінчився рано, і казав, що сам влаштує бал в Недерфілді. Такі приємні якості промовляли самі за себе. Яка вражаюча відмінність між ним та його приятелем! Містер Дарсі потанцював лише двічі — один раз із місис Герст, а другий — із міс Бінглі, не дозволив рекомендувати себе іншим дамам і решту вечора провів, походжаючи кімнатою і час

від часу розмовляючи з кимсь із своєї компанії. З його характером усе було ясно. Це був найбундючніший, найнеприємніший чоловік на світі, і всі сподівалися, що він до них більше ніколи не приїде. Одним із найбільших його супротивників стала місіс Беннет, чиє незадоволення його загальною поведінкою посилилось і перетворилося на цілком конкретне обурення через те, що він відверто проігнорував одну з її дочок.

Через брак чоловіків Елізабет Беннет довелося пропустити два танці; частину цього часу містер Дарсі простояв недалеко від неї, і вона підслухала розмову між ним та містером Бінглі, котрий на якусь мить перервав свій танець і підійшов, щоб умовити свого друга теж потанцювати.

— Нумо, Дарсі, — сказав він. — Послухай-но мене, ходімо танцювати. Не можу дивитись, як ти стовбичиш тут самотин, виглядаючи цілковитим бовдуром. Краще б ти потанцював.

— Ні в якому разі. Ти ж знаєш, що я терпіти цього не можу, за винятком, коли я вже знайомий зі своєю партнеркою. Наразі ж не бачу для цього ніякої можливості. Твої сестри зайняті, танцювати ж із будь-якою іншою з жінок, що є в цій кімнаті, було б для мене справжньою карою.

— Заради Бога, не будь таким прискіпливим! — вигукнув Бінглі. — Слово честі, я ще ніколи не зустрічав так багато приємних дівчат, як на цьому вечорі; деякі з тих, що ти бачив, надзвичайно гарненькі.

— Та дівчина, з якою ти зараз танцюєш, — єдина справді гарна жінка в цій кімнаті, — сказав містер Дарсі, поглянувши при цьому на найстаршу із сестер Беннет.

— О! Вона — найчарівніше створіння, з яким мені коли-небудь доводилося танцювати! Але одна з її сестер сидить якраз за тобою; вона гарненька і, здається, надзвичайно приязна. Дозволь моїй партнерці відрекомендувати тебе!

— Про кого ти говориш? — обернувшись, містер Дарсі швидко поглянув на Елізабет, перехопив її погляд, потім відвів очі й холодно мовив: — Вона нічогенька, але недостатньо гарна, щоби привабити мене; наразі ж я не в тому настрої,

щоб виручати молодих дівчат, погорджених іншими чоловіками. Повертайся краще до своєї партнерки і радій із її посмішок, бо зі мною ти надаремне витрачаєш час.

Містер Бінглі послухався його поради. Містер Дарсі пішов, залишивши в Елізабет не надто теплі почуття на свою адресу. Одначе своїм подругам вона розповіла цю історію надзвичайно поблажливо, бо була людиною жвавої та грайливої вдачі й тому їй тишило все сміховинне.

Для їхньої ж родини загалом цей вечір пройшов приємно. Місіс Беннет побачила, що їй найстарша дочка дуже сподобалася всій недерфільдській компанії. Містер Бінглі танцював із нею двічі, її помітили також і його сестри. Джейн раділа цьому не менше, ніж її мати, але не так емоційно. Елізабет раділа за Джейн. Мері чула, як у розмові з міс Бінглі хтось відізався про неї як про найосвіченішу дівчину в окрузі; Кетрін та Лідії теж поталанило: їх постійно запрошували танцювати, тому необхідність постійної наявності кавалерів поки що була тим основним враженням, яке склалося в них про цей бал. Тож усі вони в гарному настрої повернулися до Лонгберна — села, в якому вони жили і основними мешканцями якого вони були. Виявилось, що містер Беннет іще не спить. Беручи до рук книгу, він забував про час; у цьому ж випадку події вечора, що спричинилися до таких приємних сподівань, викликали в нього велику цікавість. Містер Беннет плекав надію, що всі уявлення його жінки про новоприбульця виявляться хибними; але дуже швидко він переконався, що йому доведеться вислухати зовсім іншу історію.

— О, мій дорогоцінний містере Беннет! — вигукнула дружина, входячи в кімнату, — вечір був пречудовий, бал — просто прекрасний. Шкода, що вас із нами не було. Всі були в захваті від Джейн, усім вона сподобалася надзвичайно. Всі казали, що вона виглядала дуже гарно; містер Бінглі теж вважав, що вона просто чарівна, і навіть двічі з нею потанцював! Джейн була єдиною жінкою серед присутніх, яку він запросив удруге. Спершу запросив міс Лукас. Мені було вкрай неприємно спостерігати, як він із нею танцює; однак вона

йому зовсім не сподобалася — мабуть, узагалі нікому не сподобалася, що, між іншим, і не дивно. Коли ж до танцю стала Джейн, то вона його просто вразила. Тож він спитався, хто вона, попросив, щоб його відрекомендували їй, і запросив її до наступного танцю. Третій — він танцював із міс Кінг, четвертий — із Марією Лукас, п'ятий — знову з Джейн, шостий — із Ліззі, а буланже...

— Якби він хоч трохи поспівчував *мені*, — нетерпляче вигукнув її чоловік, — то не танцював би так багато! Прощу тебе, не перераховуй його партнерок. О Господи! І чому він тільки не розтягнув литку під час першого ж танцю?!

— Та годі вам, любий! — продовжила місіс Беннет. — Я від нього просто в захваті. Він такий гарний, такий гарний! А сестри його — жінки надзвичайно чарівні; ніколи в житті я не бачила таких елегантних платтів, як у них. Смію сказати, що мереживо на сукні місіс Герст було...

Тут її знову перебили: містер Беннет запротестував проти будь-якого опису прикрас. Тому його дружина змушена була шукати інше відгалуження цієї теми й розповіла — з гіркою тою в голосі і з деякими перебільшеннями — про вражаючу грубість містера Дарсі.

— Але запевняю вас, — додала вона, — Ліззі небагато втратила від того, що не відповідала *його* примхливій уяві, бо він — чоловік надзвичайно неприємний, просто жахливий, зовсім не вартий того, щоб йому догоджати. Такий пихатий, такий марнославний — ну просто нестерпний! То тут ходив, то там, вдаючи із себе велике цабе. Ти ба — недостатньо вродлива, щоб із ним танцювати! Шкода, мій любий, що тебе там не було — ти б точно збив із нього пиху. Я його просто терпіти не можу.

РОЗДІЛ IV

Коли Джейн із Елізабет лишилися удвох, то перша, котра раніше не поспішала вихваляти містера Бінглі, тепер зізналася своїй сестрі, як сильно сподобався він їй.

ЗМІСТ

Розділ I	3	Розділ XXXII	175
Розділ II	6	Розділ XXXIII	179
Розділ III	8	Розділ XXXIV	185
Розділ IV	13	Розділ XXXV	192
Розділ V	17	Розділ XXXVI	200
Розділ VI	20	Розділ XXXVII	207
Розділ VII	27	Розділ XXXVIII	211
Розділ VIII	34	Розділ XXXIX	214
Розділ IX	40	Розділ XL	219
Розділ X	46	Розділ XLI	224
Розділ XI	53	Розділ XLII	231
Розділ XII	58	Розділ XLIII	237
Розділ XIII	60	Розділ XLIV	252
Розділ XIV	66	Розділ XLV	259
Розділ XV	69	Розділ XLVI	264
Розділ XVI	75	Розділ XLVII	273
Розділ XVII	85	Розділ XLVIII	285
Розділ XVIII	89	Розділ XLIX	291
Розділ XIX	105	Розділ L	298
Розділ XX	111	Розділ LI	305
Розділ XXI	116	Розділ LII	311
Розділ XXII	122	Розділ LIII	320
Розділ XXIII	127	Розділ LIV	329
Розділ XXIV	132	Розділ LV	334
Розділ XXV	138	Розділ LVI	341
Розділ XXVI	143	Розділ LVII	350
Розділ XXVII	150	Розділ LVIII	355
Розділ XXVIII	154	Розділ LIX	363
Розділ XXIX	159	Розділ LX	370
Розділ XXX	166	Розділ LXI	375
Розділ XXXI	170		